สรุปผลการประชุมวุฒิสภา
ครั้งที่ ๑๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง)
วันอังคารที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓

โดย สำนักการประชุม สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

วันอังคารที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๓๐ น. ณ ห้องประชุมใหญ่วุฒิสภา อาคารรัฐสภา (เกียกกาย) ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย ประธานวุฒิสภา เป็นประธานของที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) โดยมี พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง และนายศุภชัย สมเจริญ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง ผลัดเปลี่ยนทำหน้าที่ประธานของที่ประชุม

ก่อนเปิดการประชุม พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง ได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาปรึกษาหารือปัญหาที่เกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนหรือปัญหาอื่นใด ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๘ จำนวน ๑๑ คน เป็นเวลาพอสมควร

เมื่อครบองค์ประชุมแล้ว ประธานของที่ประชุมได้เปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระ สรุปผลการประชุมได้ดังนี้

(๑) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม **(ไม่มี)**

(๒) รับรองรายงานการประชุม **(ไม่มี)**

(๓) กระทู้ถาม **(ไม่มี)**

(๔) เรื่องที่คณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้ว **จำนวน ๒ เรื่อง**

๔.๑ รายงานสรุปผลการดำเนินงาน รอบ ๙ เดือน (ตุลาคม ๒๕๖๒ - มิถุนายน ๒๕๖๓) ของคณะกรรมาธิการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
คณะกรรมาธิการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พิจารณาเสร็จแล้ว

ผลการพิจารณา

ประธานคณะกรรมาธิการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง) และรองเลขานุการคณะกรรมาธิการและโฆษกคณะกรรมาธิการ (รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ปิ่นปฐมรัฐ) ได้เสนอรายงานสรุปผลการดำเนินงานต่อที่ประชุม

สรุปสาระสำคัญได้ว่า นอกจากการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจแล้ว คณะกรรมาธิการได้พิจารณาเรื่องสำคัญ คือ (๑) พิจารณาการดำเนินนโยบายของกระทรวงที่ไม่ชัดเจนด้านโครงสร้าง หน่วยงานภายในและบุคลากร (๒) พิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งกฎหมายที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินการและการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ (๓) พิจารณาการจัดสรรงบประมาณและการสนับสนุนการลงทุน ซึ่งว่าด้วยการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยของภาครัฐ การเพิ่มสัดส่วนการลงทุนด้านการวิจัยและนวัตกรรมของภาคเอกชน และการบูรณาการฐานข้อมูลงบประมาณกองทุนด้านการวิจัยและนวัตกรรม (๔) พิจารณาการบูรณาการด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพกำลังแรงงาน (๕) พิจารณาด้านธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา และ (๖) พิจารณาด้านผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือของรัฐบาล การแก้ไขปัญหากรณีนักศึกษาว่างงาน มาตรการช่วยเหลือมหาวิทยาลัยการแก้ไขปัญหากรณีนักศึกษาว่างงาน การสนับสนุนงานวิจัยเพื่อป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) และการช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ยังมีอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงานด้านกฎหมาย ด้านงบประมาณ และด้านการบริหาร ซึ่งต้องได้รับการพิจารณาแก้ไขต่อไป นอกจากนี้ ยังมีประเด็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ คือ การสร้างความเป็นธรรมเรื่องอัตราเงินเดือนของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ปัญหาการดำเนินการฟื้นฟูผลกระทบของสถานการณ์ระบาดของไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ที่มีต่อภาคเกษตรและภาคชุมชน และปัญหาการระบาดของไวรัสโคโรนาที่กระทบต่อนักศึกษา ครู และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

เมื่อคณะกรรมาธิการได้แถลงผลการพิจารณาแล้ว ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาอภิปรายแสดงความคิดเห็น ซึ่งสรุปความได้ว่า การศึกษาในระดับอุดมศึกษาควรมุ่งเน้นในด้านคุณภาพทางการศึกษา ความต้องการของตลาดแรงงาน การมีคุณธรรม ธรรมาภิบาล และจรรยาบรรณตามความเหมาะสมของแต่ละวิชาชีพ ด้านคุณภาพทางการศึกษาควรให้ความสำคัญทั้งบุคลากรทางการศึกษา นักศึกษาหรือผู้เรียน และหลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวข้อง โดยในหลักสูตรฐานสมรรถนะควรกำหนดบททดสอบฐานสมรรถนะดังกล่าวควบคู่กันไปด้วย อีกทั้งคุณภาพของบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศควรเป็นเลิศทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และการปฏิบัติ นอกจากนี้ ควรสนับสนุนให้มีการผลิตบัณฑิตภาคอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub) สนับสนุนการศึกษาในรูปแบบของ Life Long Learning หรือการศึกษาตลอดชีวิต สนับสนุนงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยควรคำนึงถึงรูปแบบทางการศึกษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อให้ทันต่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

ที่ประชุมได้เห็นชอบด้วยกับรายงานและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการและมีมติให้ส่งรายงานและข้อเสนอแนะไปยังคณะรัฐมนตรีต่อไป

๔.๒ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเร่งด่วน ว่าด้วยการบริหารการจัดการศึกษาในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ที่เหมาะสมกับสังคมไทย
คณะกรรมาธิการการศึกษาพิจารณาเสร็จแล้ว

ผลการพิจารณา

ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษา (นายตวง อันทะไชย) ได้เสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเร่งด่วน ว่าด้วยการบริหารการจัดการศึกษาในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ที่เหมาะสมกับสังคมไทย ต่อที่ประชุม สรุปได้ว่า จากการศึกษาสภาพปัญหาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ที่กระทบต่อการจัดการศึกษา พบปัญหาการจัดการศึกษาในช่วงดังกล่าว ทั้งกรณีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การเลื่อนการเปิดภาคเรียน การจัดห้องเรียนห้องละไม่เกิน ๒๐ คน จึงได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาเป็นสองกรณี คือ กรณีที่ไม่มีการระบาดของโรคดังกล่าว ให้จัดการศึกษาในลักษณะเต็มรูปแบบตามหลักสูตร เพื่อให้บรรลุตัวชี้วัดและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะและคุณภาพสอดคล้องตามหลักสูตรกำหนด ส่วนกรณีที่มีการระบาดของโรค ต้องหาแนวทางที่หลากหลายในการจัดการศึกษาภายใต้นโยบายที่เป็นเอกภาพ โดยคณะกรรมาธิการได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการศึกษาแบบใหม่ว่าต้องกำหนดเป้าหมายไปที่คุณภาพการศึกษาควบคู่กับสุขภาพผู้เรียน มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและกระจายอำนาจทั้งเรื่องการบริหารงานวิชาการ บุคลากร และงบประมาณไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ร่วมกันตัดสินใจและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง กระทรวงศึกษาธิการควรปรับบทบาทเป็นหน่วยงานกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบายให้คำแนะนำและสนับสนุนการดำเนินงาน ส่วนราชการระดับกรมและเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่กำกับติดตามการดำเนินการ นอกจากนี้ ควรวางระบบกระจายห้องเรียนให้กับสถานศึกษาประจำจังหวัดทั้งขนาดใหญ่ และขนาดกลาง เพื่อลดจำนวนผู้เรียนลงกึ่งหนึ่งตามมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม เป็นโรงเรียนขนาดพอดี โดยอาจใช้พื้นที่ของโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่บริเวณใกล้เคียงแล้วจัดสรรครูและบุคลากรทางการศึกษาไปประจำ แต่หากสถานศึกษาใดประสบปัญหาขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา อาจบรรจุลูกจ้างชั่วคราวเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินงานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้มีการปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ให้มีการจัดทำหลักสูตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) หรือโรคติดต่อชนิดอื่น ๆ ที่อาจจะอุบัติขึ้นใหม่ที่เน้นการให้ความรู้ระหว่างผู้ปกครองและผู้เรียนเป็นลำดับแรก โดยการใช้รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ และควรแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อวางนโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพรวม และระดับพื้นที่

จากนั้น ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาได้อภิปรายแสดงความคิดเห็น สรุปความได้ว่า มีความจำเป็นในการเปิดสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ ควรให้สถานศึกษาแต่ละแห่งแต่ละพื้นที่เป็นผู้พิจารณาความพร้อมในการเปิดทำการเรียนการสอน และเมื่อเปิดทำการเรียนการสอนแล้ว จะต้องปฏิบัติตามมาตรการเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสนี้ หากไม่อาจปฏิบัติตามได้ทั้งหมด ก็ต้องเลือกใช้มาตรการที่สำคัญและความจำเป็นที่สุด คือ การสวมหน้ากากอนามัย โดยภาครัฐจะต้องสนับสนุนหน้ากากอนามัยให้กับทั้งผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ ควบคู่ไปกับปรับใช้มาตรการอื่นทั้งการเว้นระยะห่างทางสังคม การหมุนเวียนการใช้พื้นที่ครั้งละไม่เกินสามสิบนาที การสร้างวัฒนธรรมการสวมหน้ากากอนามัยขณะพูด และต้องจัดให้มีปรอทวัดไข้เพื่อใช้ควบคู่ไปกับการใช้เครื่องมือตรวจวัดอุณหภูมิชนิดอื่น และขอให้เฝ้าระวังการติดเชื้อที่ไม่แสดงอาการ นอกจากนี้ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ผู้เรียนอาจติดเชื้อมาจากแหล่งอื่นที่มิใช่สถานศึกษา เช่น กลุ่มผู้เรียนที่ทำงานไปด้วย

ที่ประชุมได้เห็นชอบด้วยกับรายงานพร้อมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการและมีมติให้ส่งรายงานพร้อมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะไปยังคณะรัฐมนตรีต่อไป

(๕) เรื่องที่ค้างพิจารณา จำนวน ๑ เรื่อง

- รายงานการปฏิบัติงานของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ประจำปี ๒๕๖๑

(ตามมาตรา ๙๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๖๒)
(เป็นเรื่องที่เลื่อนมาจากการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันจันทร์

ผลการพิจารณา

ในการพิจารณารายงานการปฏิบัติงานของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ประจำปี ๒๕๖๑ ของที่ประชุมวุฒิสภา มีผู้แทนจากสำนักงานศาลปกครอง เข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงรายงานดังกล่าวโดยนายอติโชค ผลดี เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง เป็นผู้นำเสนอรายงานการปฏิบัติงานของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ประจำปี ๒๕๖๑ ต่อที่ประชุม

ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้คณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ (พลเอก ไพโรจน์ พานิชสมัย) ผู้แทนคณะกรรมาธิการ ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญกิจการวุฒิสภาได้มีมติมอบหมายให้เป็นผู้พิจารณาศึกษา แถลงผลการพิจารณาศึกษาต่อที่ประชุมสรุปได้ว่า ศาลปกครองควรมีการบริหารจัดการคดีให้สามารถมีผลผลิตตามตัวชี้วัดที่กำหนดและควรวิเคราะห์และประเมินผลการใช้ระบบ e-Court พร้อมกับติดตามปัญหาอุปสรรคและหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ตามสื่อสาธารณะต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้ระบบ e-Court

จำนวนคดีที่พิจารณาแล้วเสร็จในศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้นไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ดังนั้น ศาลปกครองควรกำหนดมาตรการปรับปรุงกระบวนการพิจารณาคดีให้รวดเร็ว และคดีที่ดำเนินการบังคับคดีแล้วเสร็จตั้งเป้าหมายไว้ร้อยละ ๖๐ แต่ดำเนินการแล้วเสร็จเพียงร้อยละ ๓๘.๗๓ ซึ่งไม่เป็นไปตามตัวชี้วัดที่ศาลปกครองกำหนด จึงอาจทำให้การบังคับคดีเพื่อเยียวยาความเสียหายของผู้ฟ้องคดีล่าช้า ดังนั้น ศาลปกครองควรจัดกลุ่มของคดีแยกตามสถานะของการบังคับคดีให้ชัดเจน และกำหนดมาตรการที่เหมาะสม เพื่อการปรับปรุงกระบวนการบังคับคดีให้รวดเร็วยิ่งขึ้น เหมาะสมกับสถานะของการบังคับคดีและเยียวยาผู้เสียหายได้ทันต่อสถานการณ์

ศาลปกครองได้กำหนดแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาเพื่อลดปริมาณคดี โดยการนำระบบวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางปกครองมาใช้ แต่การใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยดังกล่าวยังไม่ชัดเจนว่าสามารถดำเนินการได้เพียงใด ยังคงมีปัญหาอุปสรรคใดอีกหรือไม่ และจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร ตามการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

การพิจารณาพิพากษาคดีศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้นจัดทำในรูปของสถิติคดีที่รับเข้า คดีที่พิจารณาเสร็จสิ้น และคดีคงค้าง ซึ่งควรมีการจัดทำรายงานแยกตามระยะเวลาคงค้างในการพิจารณาคดีนับจากปีที่ยื่นฟ้องถึงปีที่รายงานในแต่ละปีงบประมาณ (Aging Report)

เมื่อคณะกรรมาธิการได้แถลงผลการพิจารณาแล้ว ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาอภิปรายเกี่ยวกับรายงานการปฏิบัติงานของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครองดังกล่าว โดยสมาชิกวุฒิสภาได้แสดงความคิดเห็น ตั้งข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ สรุปได้ว่า ศาลปกครองเป็นองค์กรที่สำคัญในกรณีที่มีการพิพาททางปกครองของหน่วยงานของรัฐกับประชาชน หรือกับเจ้าพนักงานของรัฐ ดังนั้น กระบวนการพิจารณาคดีที่มีความรวดเร็วและเป็นธรรมจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำ และเกิดความเป็นธรรมในสังคม “ความล่าช้าของความยุติธรรม คือ ความอยุติธรรม” ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีส่วนหนึ่งมาจากปัญหาการมีตุลาการศาลปกครองน้อยไม่เพียงพอต่อจำนวนปริมาณคดีที่เข้ามา ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวควรได้รับการแก้ไข

จากรายงานการปฏิบัติงานของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ประจำปี ๒๕๖๑ จะเห็นได้ว่าไม่สามารถบรรลุตัวชี้วัดด้านกระบวนการพิจารณาคดีที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ ๕๕ ได้ โดยสามารถทำได้เพียงร้อยละ ๓๐ ซึ่งหากใช้กระบวนการพิจารณาคดีเช่นเดิม จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดดังกล่าวได้ ต่อกรณีดังกล่าวจึงมีข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการพิจารณาคดี โดยศาลปกครองต้องลดปริมาณคดีที่เข้ามาโดยการไกล่เกลี่ย หรือการใช้ AI หรือ 5G ช่วยในการบันทึกข้อมูลและบรรเทาการล่าช้าของการพิจารณาและการบังคับคดี หรือลดคดีที่แหล่งกำเนิดของคดี คือ หน่วยงานของรัฐโดยการทำความเข้าใจต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อลดข้อพิพาทต่างๆให้น้อยลง นอกจากนี้ศาลปกครองจะต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการพิจารณาคดีให้สูงขึ้นโดยลำดับความเร่งด่วน และต้องมีมาตรฐานเดียวกันในการพิจารณาคดีที่มีลักษณะเดียวกัน และกำหนดมาตรฐานในการพิจารณาเรื่องระยะเวลาในการพิจารณาทุกขั้นตอน ซึ่งควรมีความสมดุลกันและถ้าไม่สามารถดำเนินการตามระยะเวลา

ที่กำหนดได้ จะต้องชี้แจงถึงปัญหาหรืออุปสรรคได้ โดยยอดคดีคงค้างการพิจารณาในแต่ละปีควรจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จ นอกจากนี้ มีข้อเสนอแนะให้ศาลปกครองจัดอบรมหลักสูตรที่ให้ความรู้เกี่ยวกับศาลปกครอง รวมทั้งเผยแพร่เกี่ยวกับการดำเนินการพิจารณาคดีในศาลปกครองให้แก่สาธารณชนได้รับทราบด้วย

สำหรับคดีปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีความหลากหลาย เช่น คดีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง การควบคุมอาคาร การกระทำละเมิด หรือสัญญาทางปกครอง ปัญหาหลักเกิดจากการขาดแคลนบุคลากรคือ นิติกร ซึ่งก่อให้เกิดความผิดพลาดในการดำเนินการ และมีคดีปกครองที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มากขึ้น ดังนั้นการจัดทำรวบรวมคดีปกครองที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ต่อไป

ในกระบวนการพิจารณาของศาลปกครองได้กำหนดองค์คณะตุลาการในการพิจารณาคดีอย่างไร รวมถึงหลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์คดีของศาลปกครองเป็นอย่างไร และเหตุใดจึงไม่ใช้งบประมาณที่เหลือของศาลปกครองจำนวนประมาณ ๓๐๐ ล้านบาท ในการพัฒนาบุคลากรของศาลปกครอง

ปัจจุบันคดีปกครองที่เข้าสู่การพิจารณา จำนวน ๗,๖๔๒ คดี มีคดีค้างเก่า ๑๐,๘๕๖ คดี พิจารณาเสร็จแล้ว ๗,๑๓๐ คดี คิดเป็น ๓๘.๕ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเสร็จไม่ถึง ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ศาลปกครองมีเป้าหมายให้ตุลาการศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาคดี ๖๕ คดี/คน/ปี โดยตั้งเป้าหมายไว้ ๕๕ เปอร์เซ็นต์ ส่งผลให้คดีที่ตกค้างทั้งศาลชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุดจำนวนมาก โดยในปี ๕๙ คดีค้างสะสม ๒๐,๐๐๐ คดี ปี ๖๐ คดี ค้างเพิ่มขึ้นเป็น ๒๑,๐๐๐ คดี และปี ๖๑ มีคดีค้างเพิ่มเป็น ๒๓,๐๐๐ คดี ทั้งนี้อาจเป็นปัญหาเรื่องบุคลากรไม่เพียงพอ คุณภาพของบุคลากร หรือกฎหมายที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดี ปัญหาการพิจารณาคดีล่าช้าย่อมส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน นอกจากนี้คดีที่พิพากษาแล้วเสร็จที่ใช้เวลาภายในหนึ่งปีมีไม่ถึงร้อยละ ๕๐ ส่วนคดีที่เหลือใช้เวลาพิจารณามากกว่า ๑ ปีและมากกว่า ๔ ปีนั้นสำนักงานศาลปกครองมิได้แสดงรายละเอียดไว้ว่ามีจำนวนเท่าไร ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงระยะเวลาการบังคับคดีในแต่ละคดีนั้นด้วย

มาตรฐานของคำพิพากษา ศาลปกครองมีการกำหนดเป้าหมายคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นจะถูกกลับหรือเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาโดยศาลปกครองสูงสุดได้ไม่เกินร้อยละ ๙ แต่จากสถิติคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นถูกกลับหรือเปลี่ยนแปลงโดยศาลปกครองสูงสุดร้อยละ ๑๒.๖๘ ซึ่งมากกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ สำหรับคำพิพากษาที่มีประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันแต่ผลคำพิพากษาแตกต่างกันจะมีแนวทางในการวางมาตรฐานคำพิพากษาในเรื่องนี้อย่างไร

การเข้าถึงการใช้บริการของศาลปกครอง ปัจจุบันศาลปกครองยังไม่มีที่ทำการประจำทุกจังหวัด ที่ทำการศาลปกครองชั้นต้นแต่ละแห่งดูแลพื้นที่หลายจังหวัด แม้ปัจจุบันจะสามารถยื่นฟ้องต่อศาลปกครองได้ทั้งทางไปรษณีย์หรือผ่านสื่อออนไลน์ กรณีที่คู่ความมีความประสงค์ที่จะขอคัดสำเนาสำนวนคำฟ้อง หรือพยานหลักฐานจากศาลปกครองกลาง จะทำอย่างไรให้สะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายโดยไม่ต้องเดินทางมายังศาลปกครองกลาง

ปัญหาการพิจารณาคดีล่าช้าศาลปกครองควรมีวิธีบริหารจัดการโดยใช้ระบบการยุติธรรมทางเลือกเพื่อให้คดีศาลปกครองลดลง หรือการสร้างกระบวนการคัดกรองคดีเพื่อเป็นเครื่องมือการบริหารจัดการให้คดีเสร็จเร็วขึ้น หรือศาลปกครองควรมีฐานข้อมูล (big data) สำหรับเก็บข้อมูลเกี่ยวกับคำพิพากษาการพัฒนาระบบคำพิพากษา มาตรฐานของคำพิพากษามาใช้บริหารจัดการ เช่น คดีใดที่มีข้อเท็จจริงตรงกันก็ไม่ต้องดำเนินกระบวนการให้เสียเวลา

คดีที่ขึ้นสู่ศาลปกครองส่วนใหญ่เป็นเรื่องพิพาทเกี่ยวกับงานบริหารงานบุคคล ดังนั้น จะต้องมีการปลูกฝังมาตรการการบริหารงานบุคคลที่ดีและที่ไม่ดีให้หน่วยงานราชการได้รับรู้เพื่อลดข้อผิดพลาด ซึ่งจะส่งผลถึงการปฏิรูปหน่วยงานให้มีธรรมาภิบาลและโปร่งใส สำหรับคดีเวนคืนที่ดินประเด็นข้อพิพาทส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการกำหนดราคาค่าเวนคืนที่ดินสูงหรือต่ำเกินไป ศาลปกครองควรวางมาตรฐานการกำหนดค่าเวนคืนที่ดินเพื่อให้หน่วยงานใช้เป็นมาตรฐานซึ่งจะทำให้ข้อผิดพลาดที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ลดลง ซึ่งหากคดีทั้ง ๒ ประเภท ดังกล่าวมีการวางมาตรฐานการพิจารณาคดีจะช่วยลดคดีขึ้นสู่ศาลได้จำนวนมาก

การปฏิบัติงานของศาลปกครอง ในเรื่องการฟ้องคดีของประชาชนต้องสะดวก ง่าย และไม่เสียค่าใช้จ่าย การดำเนินคดีต้องไม่ชักช้าโปร่งใสและตรวจสอบได้ คำพิพากษาต้องมีคุณภาพมีเหตุผล วางหลักชัดเจน ในการฟ้องคดีจะทำอย่างไรให้ประชาชนมาศาลน้อยที่สุด เช่น การขอคำพิพากษาข้ามศาล โดยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือทำอย่างไรให้มีการฟ้องคดีเท่าที่จำเป็น เช่น การทำความคิดเห็นเสนอไปยังคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงคดีการบริหารงานบุคคลว่ากรณีใดบ้างมีความผิดเพื่อให้หน่วยงานได้รับทราบหรือให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อลดการฟ้องคดีหรือฟ้องคดีเท่าที่จำเป็น การดำเนินคดีของศาลปกครองควรแยกแยะพิจารณาตามลำดับความสำคัญ ความยากง่ายของคดีหรือแยกแยะคดีความตามความเสียหาย เร่งด่วน หรือคดีที่มีผลกระทบต่อบุคคล เช่น การดำเนินคดีทางวินัยหรือความเสียหายของประชาชนที่อาจเกิดขึ้นถ้ามีการดำเนินคดีล่าช้า กรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับคำพิพากษาศาลปกครองจะต้องตอบข้อสงสัยได้ว่ามีเหตุผลอย่างไรกรณีที่มีการตั้งคำถามถึงความโปร่งใสกรณีที่มีข้อเท็จจริงเหมือนกันแต่คำพิพากษาต่างกันศาลปกครองต้องชี้แจงเพื่อให้ปราศจากข้อสงสัย

นายอติโชค ผลดี เลขาธิการศาลปกครองได้ตอบชี้แจง โดยมีประเด็นสรุปดังนี้ เกี่ยวกับความล่าช้าของการดำเนินคดี การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การบังคับคดี การประชาสัมพันธ์ การวิเคราะห์เหตุของการฟ้องคดี การบริการประชาชน งบประมาณของสำนักงานศาลปกครอง การดำเนินการในระหว่างเกิดสถานการณ์ไวรัสโควิด และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปได้ว่า สถิติการดำเนินคดีปกครอง ๑๙ ปีที่ผ่านมาจนถึงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓ ศาลปกครองมีการพิจารณาพิพากษาคดี จำนวน ๑๖๖,๑๗๕ คดี พิจารณาแล้วเสร็จ จำนวน ๑๓๗,๕๖๑ คดี คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๗๘ ปัจจุบันมีตุลาการศาลปกครอง จำนวน ๒๕๙ คน เป็นตุลาการศาลปกครองชั้นต้น จำนวน ๒๐๘ คน และตุลาการศาลปกครองสูงสุด จำนวน ๕๑ คน การดำเนินคดีล่าช้ามีการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพโดยการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การเพิ่มขั้นตอน

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การเพิ่มคุณภาพการดำเนินคดีและการปฏิบัติงานโดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อเปิดโอกาสหรือส่งเสริมให้คู่กรณีได้ระงับข้อพิพาทเพื่อให้คดีจบโดยเร็ว เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับการละเลยหรือการไม่ปฏิบัติหน้าที่คดีละเมิด หรือคดีรับผิดที่เกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง เป็นต้น ปัจจุบันมีคดีข้อพิพาทที่เข้าสู่การไกล่เกลี่ยของศาลปกครอง จำนวน ๙๐ คดี เป็นการไกล่เกลี่ยจากศาลปกครองกลาง จำนวน ๓๐ คดี และศาลปกครองส่วนภูมิภาค จำนวน ๖๐ คดี ดำเนินการไกล่เกลี่ยแล้วเสร็จ จำนวน ๔๙ คดี

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำไปสู่การเป็น smart court เป้าหมายของศาลปกครองคือการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางปกครองเพื่อความสะดวก รวดเร็ว โดยทำต้นแบบงานคดีปกครองทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่ต้นจนถึงการมีคำพิพากษา การยื่นฟ้องผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ การพิจารณาคดีผ่านจอภาพ ในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ สำนักงานศาลปกครองได้รับงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ค่อนข้างจำกัด ปัจจุบันเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนโดยใช้สื่อออนไลน์ โซเชียลมีเดียที่ทันสมัย โดยมีรูปแบบที่หลากหลายเข้าถึงได้ง่าย

การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ มีการทำความตกลงกับสถาบันการศึกษาให้ดำเนินการจัดอบรมโดยสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับกฎหมายปกครองโดยศาลปกครองสนับสนุนงานวิชาการ นอกจากนี้ มีการเชิญสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานราชการมาศึกษาดูงานที่ศาลปกครอง มีการสนับสนุนวิทยากรไปบรรยายให้ความรู้ตามหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และหากมีการจัดอบรมสัมมนาได้ขอความร่วมมือให้หน่วยงานเหล่านั้นสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายปกครองไปด้วย

การวิเคราะห์เหตุแห่งการฟ้องคดีเป็นการพัฒนาเชิงป้องกันเพื่อให้หน่วยงานมีหลักปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติราชการที่ดีเพื่อไม่ให้กระทบสิทธิ์ของประชาชนและจะได้มีการนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีตามข้อเสนอของสมาชิกวุฒิสภาต่อไปเพื่อเผยแพร่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับทราบ

การบริการประชาชนเป้าหมายหลักคือต้องเป็นศาลปกครองของประชาชนได้มีนโยบายให้ทุกหน่วยงานในสังกัดเสนอกิจกรรม ๑ หน่วยงาน ๑ กิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม มีการปรับปรุงการให้บริการประชาชนทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในรูปแบบ One stop service

กรณีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) มีการใช้ระบบศาลปกครองอิเล็กทรอนิกส์และมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงช่องทางดังกล่าวให้เห็นว่าสะดวกและรวดเร็วและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ทดลองใช้ขณะที่มาติดต่อราชการที่ศาลปกครอง มีการป้องกันประชาชน/คู่กรณี โดยลดการเดินทางให้ยื่นคำร้อง คำฟ้อง ได้หลากหลายช่องทางทั้งทางระบบอิเล็กทรอนิกส์และไปรษณีย์ มีการนัดไต่สวน ไกล่เกลี่ย นัดฟังคำพิพากษาผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ศาลปกครองทุกแห่งทั่วประเทศประชาชนสามารถติดต่อขอใช้ระบบดังกล่าวได้ สำหรับบุคลากร

ภายในองค์กรมีการใช้ระบบ Work From Home เหลื่อมเวลาในการทำงานเพื่อลดความแออัด มีนโยบายงานได้ผล คนปลอดภัย ใส่ใจประชาชน ซึ่งได้มีการพัฒนาเป็นแนวทางต่อไปคือการสร้างระบบการทำงานที่บ้านโดยแบ่งระบบงานออกเป็น ๓ ส่วน โดยจะพิจารณาว่างานส่วนใดสามารถทำที่บ้านได้

งบประมาณส่วนที่เหลือเป็นส่วนของงบบุคคลากรที่เป็นตุลาการเมื่อปรากฏว่ากระบวนการคัดเลือกไม่ได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้จึงต้องนำงบประมาณส่วนนี้ไปใช้ในปีต่อไป สำหรับงบประมาณในการก่อสร้างเป็นงบผูกพันไม่สามารถนำไปใช้เรื่องอื่นได้ ประเด็นเรื่ององค์คณะศาลปกครองชั้นต้นประกอบด้วยตุลาการองค์คณะ ๓ คน ศาลปกครองสูงสุด ประกอบด้วยตุลาการองค์คณะ ๕ คน และหากเป็นองค์คณะพิเศษอาจมีมากกว่านั้นได้สำหรับเรื่องกระบวนการฟ้องคดีจะต้องให้คณะกรรมการต่าง ๆ อ่านตามกฎหมายดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนถึงจะฟ้องคดีได้ สำหรับประเด็นข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ทั้งหลาย สำนักงานศาลปกครองขอรับไปเพื่อดำเนินการต่อไป

ที่ประชุมพิจารณารับทราบ

(๖) เรื่องที่เสนอใหม่ จำนวน ๑ เรื่อง

- รายงานประจำปี ๒๕๖๒ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
(ตามมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑)

ผลการพิจารณา

ในการพิจารณารายงานประจำปี ๒๕๖๓ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ตามมาตรา ๔๓ แห่งร่างพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมี นายสุภกร บัวสาย ผู้จัดการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง เข้าร่วมชี้แจงต่อที่ประชุม ทั้งนี้ เมื่อผู้จัดการกองทุนได้เสนอรายงานต่อที่ประชุมแล้ว ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้นายตวง อันทะไชย ในฐานะประธานคณะกรรมาธิการการศึกษา ซึ่งได้รับมอบหมายให้พิจารณาศึกษารายงานดังกล่าวเป็นการล่วงหน้า เสนอผลการพิจารณาศึกษาต่อที่ประชุม โดยสรุปความเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการต่อรายงานฉบับนี้ได้ ๒ ประการ กล่าวคือ ข้อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ควรเพิ่มงบประมาณอุดหนุนให้เพียงพอต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้ครอบคลุมต่อกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ที่ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา และข้อเสนอต่อกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา โดยแบ่งเป็นข้อเสนอแนะในภาพรวมและข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกองทุน เช่น โครงการที่มีงบประมาณเกินกว่า ๒๐ ล้านบาท ควรเสนอให้รัฐสภารับทราบเพื่อความโปร่งใส และควรสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับครูต้นแบบ

ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้คณะกรรมาธิการการศึกษา (นายตวง อันทะไชย ประธานคณะกรรมาธิการ) ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญกิจการวุฒิสภาได้มีมติมอบหมายให้เป็นผู้พิจารณาศึกษา แถลงผลการพิจารณาศึกษาต่อที่ประชุม สรุปได้ว่า กองทุนควรดำเนินงานในสถานะที่เป็นคลังสมอง (Think Tank) และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน ตลอดจนบูรณาการด้านข้อมูลให้ครอบคลุมครบถ้วน อาทิ จำนวนโรงเรียนยากจน จำนวนโรงเรียนที่อยู่แหล่งทุรกันดารเดินทางยากลำบาก ทั้งนี้ ควรพิจารณากลุ่มเด็กที่ไม่ได้รับความเสมอภาคทางการศึกษาอันเนื่องมาจากสาเหตุที่ถูกล่วงละเมิดจากครูหรือบุคลากรทางการศึกษาและถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยพิจารณาให้ความสำคัญเร่งด่วนในการให้ความช่วยเหลือเด็กยากจนพิเศษจำนวนกว่า ๗๖๑,๐๐๐ คน ก่อนเป็นลำดับแรก ในขณะเดียวกันควรส่งเสริมสนับสนุนเด็กที่มีความสามารถด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ และวิชาชีพ ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพดังกล่าว และส่งเสริมการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างโมเดลแห่งความเสมอภาคทางการศึกษา อาทิ การกำหนดโรงเรียนแม่แบบ ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ สมาชิกได้อภิปรายเสนอแนะให้กองทุนเพิ่มการประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายให้เป็นที่รู้จักเพื่อเพิ่มโอกาสในการได้รับการสนับสนุนด้านการเงินและความช่วยเหลือในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชนมากยิ่งขึ้น

นายสุภกร บัวสาย ผู้จัดการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ได้ตอบชี้แจงข้อซักถามและข้อเสนอแนะของสมาชิกผู้อภิปราย

ที่ประชุมพิจารณารับทราบ

(๗) เรื่องอื่น ๆ **จำนวน ๒ เรื่อง**

๗.๑ ตั้งกรรมาธิการในคณะกรรมาธิการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แทนตำแหน่งที่ว่าง

(เป็นเรื่องที่เลื่อนมาจากการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันจันทร์ที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓)

ผลการพิจารณา

เนื่องจากมีตำแหน่งกรรมาธิการในคณะกรรมาธิการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมว่างลง ที่ประชุมจึงมีมติตั้ง นายชาญวิทย์ ผลชีวิน เป็นกรรมาธิการแทนตำแหน่งที่ว่าง ตามที่ พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง ประธานคณะกรรมาธิการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเสนอ

๗.๒ ตั้งกรรมาธิการในคณะกรรมาธิการการศึกษา แทนตำแหน่งที่ว่าง
(เป็นเรื่องที่เลื่อนมาจากการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันจันทร์ที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓)

ผลการพิจารณา

เนื่องจากมีตำแหน่งกรรมาธิการในคณะกรรมาธิการการศึกษาว่างลง ที่ประชุมจึงมีมติตั้ง นายถาวร เทพวิมลเพชรกุล เป็นกรรมาธิการแทนตำแหน่งที่ว่าง ตามที่ นายตวง อันทะไชย ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาเสนอ

นอกจากนี้ ยังมีเรื่องตั้งกรรมาธิการแทนตำแหน่งที่ว่างซึ่งไม่ปรากฏในระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภา จำนวน ๒ เรื่อง

๑. ตั้งกรรมาธิการในคณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่น แทนตำแหน่งที่ว่าง

ผลการพิจารณา

เนื่องจากมีตำแหน่งกรรมาธิการในคณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่นว่างลง ที่ประชุมจึงมีมติตั้ง ว่าที่ร้อยตรี เชิดศักดิ์ จำปาเทศ เป็นกรรมาธิการแทนตำแหน่งที่ว่าง ตามที่ พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช ประธานคณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่นเสนอ

๒. ตั้งกรรมาธิการในคณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์ แทนตำแหน่งที่ว่าง

ผลการพิจารณา

เนื่องจากมีตำแหน่งกรรมาธิการในคณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์ว่างลง ที่ประชุมจึงมีมติตั้ง นางเบญจรัตน์ จริยธาราสิทธิ์ เป็นกรรมาธิการแทนตำแหน่งที่ว่าง ตามที่ พลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ ประธานคณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์เสนอ

เลิกประชุม เวลา ๒๐.๓๘ นาฬิกา